Ч. 91 (11.059). Львів, четвер 28. квітня 1927. Посилкова оплата заплачена готівкою. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

До праці, до роботи!

Збори, віча, анкети — от те, що чується в останніх часах про наше жіноцтво. І деби ми не започаткували цю роботу, деб не спробували скликати подібні зібрання, — коли тільки наш клич дійде до малих, низьких, бідних, здається дошками від світа забитих хат, — усюди виваблюють вони роботою та нуждою прибите, віками занедбане й упосліджене сільське жіноцтво. Воно, надсподівано для самих аранжерок зборів та віч, з великою охотою й цікавістю горнеться до організації, до просвіти, воно на диво всім, цікавиться й справою шкільною, кооперативною, громадською Серце радується бачити й чути те все, зворушення огортає, коли селянки, про яких, як самі кажуть, ніхто досі не подумав, зі сльозами в очах дякують міському інтелігентному жіноцтву, за те нечуване для них заінтересування їх долею, якого докази дали скликаючи їх на сходини чи віча.

Так, міському жіноцтву, бо сільське інтелігентне жіноцтво, на якому в першій мірі лежить під цю пору той великий обовязок дати провід цим серед кого, а у великій мірі із кого на селі живе, досі відноситься до цього діла крайно байдуже, як що не вороже... Так! В роботі над селом вони дають себе виручувати міщанками, які може за мало знають те село та його потреби, яким уев так важко кидати хату й їхати, товчися возами по селах, які не в силі одною своєю поїздкою наладнати молодої організації так, щоб вона дійсно принесла трівку користь.

І, на жаль, це як досі, явище загальне. Спитайте учасниць віч, з яких вони сіл і пошукайте тих, під чим проводом вони повинні були тут явитися, а побачите, що як на 10—20 сіл явилася одна—дві інтелігентки, то це ще добре. Спитайте повітові жіночі організації скільки в них членів зі села — а дізнаєтесь, що їх на одній руці можна порахувати. Спитайте виділів С. У., які пробували скликати на нараду цих самих інтелігенток села, а дізнаєтеся, що всі їх заходи й труди були майже без вимку надаремні. Спитайте редакцію жіночої газети, яка присвячується головно справам організації й освіти серед селянських мас, —скільки має передплатниць з кругів сільської інтелігенції—а просто не повірите... Ту редакцію засипують листами жінки з проханням за інформаціями, як братися до організації села, проханнями доставити викладів чи матеріялів до них, проханнями вказати, з чим в дану пору найліпше й найпильніше їхати на село, а ті, що ці потреби найкраще знають, що в приватних розмовах як не мож краще розкривають вам недостачі й лихі сторони цього села, — мовчать так, наче — те, що діється кругом їх, їх зовсім не обходило, просто не існувало для них... Правда, є вже виїмки — але вони такі рідкі, що їх не можна брати в рахубу...

Колись, комусь, що буде писати історію цих цікавих і в історії нашого народу так важних часів, на жаль прийдеться кинути велике обвинувачення сільській жіночій інтелігенції, а зокрема священичим жінкам. Не запишеться воно як досі, з малими виїмками, гарними спогадами в історії нашого відродження. Коли на перший пошум духа часу, малі похилені, нужденні хатки з разу відчиняються, то ці, в яких замкнулися силою обставин до їх проводу намічені, ще й досі щільно, туго замкнені...

А яка гарна і велика моглаб бути їх робота, як легко булоб їм згуртувати біля себе жіночі гуртки, з яких поступ, просвіта, свідомість національна ширилася би по наших селах, як конечно, необхідно треба селу такого проводу. Якже інакше пішла би акція діточих садків, кооператив, молочарень, приватних шкіл, взагалі всего культурного сільського життя — колиб провід сільського жіноцтва взяли в свої руки ті, чиїм це обовязком, обовязком не тільки з уваги на цілий нарід, а ще більше з уваги на власні особисті інтереси і своїх власних дітей. Бо коли досі ціла зграя галапасів живе на нашій землі тільки з темноти нашого народу, то нашій інтелігенції можливе буде життя серед нього тільки при праці над його освітою, господарством і взагалі організацією.

Отже ми міщанки кличемо і взиваємо вас, інтелігентки нашого села до праці. Не вимовляйтесь цим, що часу у вас на це нема, — бо ніхто з нас його не має за богато, але на громадську роботу, якщо не хочемо стягнути на себе нестертого, соромного пятна, — він мусить знайтися! Не вимовляйтеся, що не знаєте як до того братися, бо поміч і пораду дістанете в кождій повітовій жіночій організації, а також редакції наших жіночих газет, готові кожному йти з найдальшою допомогою й порадою. Не засланяйтеся тим, що сільське жіноцтво, серед якого вам приходиться жити, — темне, не здібне до організації, до просвіти, — бо в це вам тепер уже ніхто не повірить. Тому, до праці взиваємо вас ми, міщанки, готові вам служити усякою допомогою і порадою. Ставайте з усіми пильними робітниками в зорганізовані лави, як що не хочете самі одні із усіх верств нашого народу записалися в історії його відродження, темними сумними спогадами.

Олена Кисілевська.

Наша молочарська кооперація.

(Короткий історичний огляд і сучасний її стан).

Головні свої прибутки черпає західно-українське селянство з годівельної господарки, а тому воно заінтересоване поважно і станом молочарства.

Початки селянського молочарського спільництва сягають до 1904 року, коли то 1. X. основано першу молочарську спілку в селі Завадові, стрийського повіту. Не була це кооператива в нинішньому розумінні, а відділ при місцевій читальні „Просвіти". Підготовку під молочарський рух поклав член Головного Виділу Т-ва „Просвіта" проф. Олександер Гарасевич своїми відчитами й анкетами в Стрийщині а засновуванням молочарських спілок занявся виділ філії „Просвіти" в Стрию з незабутніми покійними Евгеном Олесницьким і Остапом Нижанковським на чолі.

Поплатність спілкової перерібки молока потягнула за собою селян. В 1905 р. працює вже молочарських спілок, а в 1906—16. Рівночасно скріпляються спілки внутрішньо. Достава молока у висоті 8350 літрів у першому році істнування. Молочарство зростає вже в три роки потім до 1,115.315 літрів. Виріб масла з 332 кг. в 1904 році при одній спілці, росте в 1906 році при 16 спілках до 43.612 кг.

Виділ філії „Просвіти" в Стрию скоро подбав про осередну організацію молочарських спілок. На основі свого рішення з 10. VIII. 1905 року провів він на дорочній нараді українських молочарів, що відбулася дня 24. VIII. 1905 року в Стрию під проводом голови „Сільського Господаря" бл. п. о. Томи Дуткевича і на основі проєкту бл. п. о. Льва Горалевича обєднання молочарських спілок при філії Т-ва „Просвіта" в Стрию. (Т. зв. Союз руських Молочарських Спілок"). Вже два роки пізнійше перемінилася організація в дійсний, самостійний осередок молочарської кооперації, у статутову кооперативу „Краєвий Союз Господарсько-Молочарський" в Стрию, який по нинішній день є верховною організаційною і торговельною та технічною централею молочарської кооперації на західно-українських землях.

К. С. М. повстав при 20 спілках. Хоч сам побудований на кооперативних підставах, обєднував він попри фізичні особи, — це була конечність з огляду на обовязуючий австрійський закон дарма, що це нас нині дивує — також приватні молочарні. В 1911 році на 79 членів-молочарень тільки 75 було молочарськими кооперативами. Згідно з тодішними поняттями про методи праці кооперативних установ К. С. М. користувався на рівні зрештою з Краєвим Союзом Господарських Спілок, Краєвим Союзом для збуту худоби і Краєвим Т-вом госп. „Сільський Господар" державними і краєвими субвенціями.

В 1911 р. переробили всі спілки 6,251.137 літрів молока і виробили 250.045 кг. масла, витрачуючи 25·05 літрів молока на кг масла. Колиж ручна перерібка вимагає у нас около 32 літрів молока на кг. масла виходить, що з тої самої кількости молока молочарські кооперативи виробили масла близько на 64.000 кг. більше і придбали селянству на 130.000 австр. корон прибутку. Сам КМС. перепродав у 1911 р. набілу і машин на суму 673.599 К, в році 1912 на суму 686.538 К. Самі торги за масло виказують перепродаж кругло 240.000 кг. масла в рік.

Поруч з організаційною і торговельною діяльністю дбав КСМ. про піднесення техніки виробу, а тим самим і якости масла та про поправу раси рогатої худоби, акредитуючи молочарські спілки на закупно молочної худоби.

До 1914 року розвивався КСМ. правильно, хоч мусів поборювати великі труднощі торговельного характеру при недостачі дисципліни з боку спілок. Світова війна зруйнувала молочарську організацію як в центрі так в краю. Остав Союз з своїми домівками, остало крім відділу КСМ. 16 довоєнних спілок у краю, і то по части зі знищеними машинами. Союз не мав ніяких оборотових фондів поза рештками субвенцій призначених на молочарські курси, не мав фахівців торговельників ні техніків. Давна управа КСМ. з природи річи не могла наломитися до нових методів праці опертої на власних силах. В краю повстають вправді нові молочарські спілки як відділи господарсько-споживчих кооператив, однак КСМ. довго не може їх обєднати.

Психічна ріжниця між молочарським центром і краєм допроваджує вкінці до пересунення духового осередку західно-українського молочарства з централі в Стрию до її філії в Станиславові. Згодом станиславівська філія, точніше її провідники одержують провід централі в Стрию в 1924 році і від того часу датується післявоєнний союзний устрій західньо-українського молочарства. Вже в 1924 році співпрацює КСМ. з 40 кооперативами в краю. Попри організаційні взаємини виборює собі КСМ. поволі місце торговельного осередку молочарських кооператив як в ділянці машиновій так і набіловій. В тім році перебрав КСМ. від кооператив 41.518 кг. масла. А загальні його торги виносили 207.953 зол. Навязавши з краєм тісні взаємини КСМ. скоро розростається і кріпшає а з ним і його союзні кооперативи. В 1925 році стоїть КСМ. в зносинах з 100 кооперативами, які доставили йому 164.516 кг. масла, хоч самі переробили вже около 300.000 кг.

В 1926 році КСМ. стоїть в організаційних зносинах зі 150 кооперативами, з того між його членами находиться 106 ко-

Red. Czasop. „Dilo". Pr. 167/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 81 z dnia 16. kwietnia 1927 roku pod tytułem: „Kozjalreas rana" w ustępach między słowami „inszi" a „Takym", między słowami „nakai" a „slaw", c) między słowami „rozjatruwannia" a „Tomu", d) między słowami „Polszczi" a „Porewolucjnij", e) między słowami „syli" a „osiahy", f) między słowami „wsestoronnosty" a „Tak", g) od słów „ta" do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej zatem uznał dokonaną w dniu 15. kwietnia 1927 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę po 400 Zł. Lwów, dnia 20. kwietnia 1927.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" Pr. 170/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 85 (11054) z dnia 19. kwietnia 1927 r. pod tytułem: „Konsolidacja terytorji" w ustępie od początku artykułu do sł. „Porucz" zawiera znamiona zbrodni z § 65a u. k. że zatem zarządzona przez Prokuraturę d. 18. IV. 1927 i w tym dniu wykonana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Lwów, 29. kwietnia 1927. — Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 173/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 88 (11.056) z d. 21. kwietnia 1927 pod tytułem: „Kertyczna robota" w całości zawiera znamiona zbrodni z § 65 a ust. karn. uznał dokonaną w dniu 20. kwietnia 1927 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. — Lwów, dnia 21. kwietnia 1927 r.

Hawel.

оператив, які доставили разом 372.277 кг. масла, а випродукували 438.285 кг. В 1927 році обєднує КСМ на 1. IV. 131 молочарських кооператив на загальне число около 170. В трьох перших місяцях року доставили кооператива до КСМ близько 102.000 кг. масла супроти 37.000 кг. за тойже час минулого року.

З того короткого огляду бачимо, що здорова ідея самопомочи проведена в життя енергійними й одушевленими кооперативними робітниками в центрі і в краю дала змогу дуже знищеній молочарській кооперації в останнім році переступити межі найвищих її довоєнних організаційних і торговельних осягів.

Рік 1926 це рік повної консолідації західно-українського молочарського руху. Консолідацію що проведено на основах розроблених нашими осередніми організаціями на краєвім кооперативнім зїзді 27. XII. 1925. Двоступневу молочарську організацію веде один центр, а працю свою в краю переводить за посередництвом своїх відділів, підчинених постійній контролі місцевих громадських кол і окружних кооперативних зїздів. Такий устрій дає змогу молочарській централі успішно співпрацювати з розкиненими в краю кооперативами, а тим уможливлює контролювати працю відділів централі. Досі працює 5 організаційно-торговельних відділів а саме: у Львові, Станиславові, Самборі, Перемишлі і Коломиї та 1 покищо організаційний відділ в Сокалі. Робиться заходи для відкриття відділу в Тернополі.

Докладні дані про стан КСМ. містить в собі повчаючий і дуже совісно опрацьований звіт Краєвого Молочарського Союзу в Стрию за 1926 рік. Розвиток нашої молочарської кооперації поданий в нім в цифрах і поглядових таблицях-графіконах. До того звіту відсилаємо всіх, хто цікавиться нашою кооперацією. Тут зазначуємо, що буйний розріст молочарської кооперації зовсім не відбирає нам тверезого погляду на деякі її недостачі. До недостач зараховуємо малу перетворчу здатність наших молочарських кооператив. Тільки 8 кооператив доставило в 1926 році поверх 10.000 кг. масла кожна. Тому зусилля наші йдуть в напрямі дальшої консолідації молочарського руху. З малих молочарень творимо сметанкові стації та обєднуємо їх в великі районові молочарні (досі 4!)

Хоч і державна оцінка масла виказала, що якість українського масла йде від „дуже доброго" в гору, то всеж таки деякі райони — головно некарні, які стоять ще у звязках з посередниками — занедбуються в якости продукту. Коштом цілої союзної організації для піддержання доброї слави союзні техніки займуться поліпшенням виробу масла в цих карних і некарних районах. Волимо удержати відому якість українського масла з конюшиною, як охоронним знаком на повній висоті, ніж поширювати продукцію лихого масла.

В тій цілі мусимо побільшити штаб молочарських техніків і то більше агрономів-годівельників, щоби вони в районах, де вже наладнана продукція і засвоєна техніка виробу масла підносили її, зпираючи піднесення продукції на піднесенні годівлі ужиткового скота. Нашим щоголовним завданням є при помочи молочарської спілки змінити систему селянської господарки в напрямі годівель високовартісної худоби при рівночасній поправі сіножатей і пасовиск та по введені управи паш на ріллі при необхідній реформі сільського будівництва.

Як галузь сільсько-господарської кооперації заступає молочарська кооперація виключно інтереси нашого рільничого населення, отже в першу чергу українського селянства і тому уладив Краєвий Молочарський Союз свої відділи, надаючи їм відповідний напрям, як в ділянці торговельній так і організаційній. Висловом оборони нашого рільника-продуцента на ринку є доцільна політика КСМ. в ділянці внутрішньої закордонної торговлі маслом та звороти-боніфікати кооперативою, які провела молочарська централя в 1926 році вперше від часів свого існування.

Виявом органічного звязку КСМ. з рільництвом є його заходи на годівельнім полі, а зокрема акція упляновна на полонинах (меліорація полонин, годівля, інструкторський відділ молочарський в користь місцевих молочарів- бриндзярів). Перед КСМ. стоять отвором ще простори північно-українських земель. Цей терен під господарським оглядом провірюють і підготовляють для КСМ. місцеві „Просвіти", „Ревізійний Союз" і „Сільський Господар".

Юліян Павликовський.

Шляхами науки та техніки.

Девятнацяте століття називають століттям електрики та пари, двацяте століттям радіотелеграфії, одначе ці назви підходять по правді лише до західної і середньої Европи та Америки. Наш Схід полишився ще далеко по заду. У нас відчувають відразу до стислих наук і то вже змалку. В середній школі математика здебільша зненавиджений предмет або предмет, який молодь старається легко збути, а по скінченні школи забути. Родичі і взагалі старші підтримують її в тому і жалують її, питаючися, чого мучити дітей такою „сухою" наукою, на що вона кому придасться. Але мало-хто знає про те, що на Заході Европи і в Америці математично-фізично-природниче знання загально поширене і що вже у середній школі робить молодь значні поступи у вищій математиці, а скрізь по школах є фізикальні та природничі робітні, де молодь заправляється практично у згаданих науках.

Замітною проявою є у нас і те, що загал не здає собі взагалі справи з того, що це таке математика. Майже всі ляїки ідентифікують її зі штукою рахування. Міжтим знамениті рахмістри, що пописуються множенням богато-цифрових чисел в голові в протягу кількох або кільканайцятьох секунд, бувають звичайно лихими математиками. Купці рахують нераз далеко краще, як добрі математики. Математика, що її вчать в середній школі, не дає ще погляду на істоту цеї науки. Це ледви елементи і то далеко не всі, при котрих допомозі здвигнено величаву будівлю математичних наук. Розвязування шкільних задач є лише вправою в орудуванні математичними знарядами, а ніколи самою математикою. Світ математики відкривається у нас аж студентові вищої школи, що посвятився тому предметові, і то не відразу.

Таксамо поширені є хибні погляди і на посестру математики — фізику. Часто дивуються люди, що фізика так тісно вяжеться з математикою і радіби усунути її з фізики як непотрібний баласт, але вони не здають собі справи, що фізика є математичною наукою, що фізикальні закони підлягають математичним та що математичні виводи теоретичних фізиків вели нераз до епохальних відкрить ще заки почав свою працю експериментальний фізик. Яскравим прикладом того є радіотелеграфія і радіотелефонія; основою їх є електромагнетні филі, котрих існування предсказав англійський фізик **М а к с в е л ь** перед кількадесяти літами на підставі математичних виводів, а щойно німецький фізик **Г е р т ц**, який основно перестудіював рівнання Максвеля, винайшов в 1887 р. прилади до витворювання та виловлювання електромагнетних филь. Досліди Гертца спонукали італійця Марконі та інших дослідників використати електромагнетні филі у телеграфії і телефонії. І нині, перебуваючи навіть у найбільше відсталій місцевости, можемо слухати концертів і опер европейських столиць: необхідно лише мати прилад до відбирання електромагнетних филь та наложити собі на вуха дві слухавки від нього. А все те завдячуємо в першій лінії математичним взорам Максвеля.

Наслідком нашого одностороннього способу думання маємо таке явище, що всі наші мужеські гімназії, як державні, так і приватні є клясичні, а жіночі здебільша гуманістичні, за те нема ніодної математично-фізичної, хоч таку реформу могли би ми самі перевести у приватних школах, і що у нас майже нема спеціялістів у ділянці математики та фізики, не рахуючи кількох осіб, що по силам працюють у тому напрямі. Імена та діла таких людей, як Кеплер, Ґаліней, Нютон, Уот, Бел, Вольта, Едісон, Майкельзон, Блеріо, Кірі, Цепелін, Айнштайн, людей, що перетворили вигляд та спосіб нашого культурного життя, у нас мало знані. Але не досить знати діла тих великих людей, необхідно і самому дійти до того щабля розвитку, щоби бути продуктивним на тім у нас мало оранім полі.

У великім світі кипить життя, винахід приходить за винаходом, досягають люди нечуваних рекордів. Ще так недавно, бо перед трохи більше, як 100 літами, одиноким комунікаційним середником на суші були вози, запряжені кіньми, а на морі вітрильні кораблі, по них прийшли парові кораблі та льокомотиви, котрих скорість дійшла вже до 200 км. на годину, а в слід за ними летять бистрі, як стріла, самоходи, повітряні кораблі та літаки. Найбистріший кінь є тепер нужденною черепахою у порівнанні з літаком, що мчиться зі скорістю 450 км. на годину або 10 разів швидше, як найжвавіший арабський кінь. Доменою самоходів є Злучені Держави Півн. Америки. Там є яких 83 відсотки самоходів цілої земської кулі. Автомобілевий промисл дає в Америці працю армії чотирьох міліонів робітників і пів мілярда долярів річного зарібку. На загальне число самоходів пять міліонів є в руках менших фармерів та рільників. Самоходи стоять також на услугах промислу і торговлі і по битих дорогах Америки біжать тепер міліони тих машин, курсуючи від більших центрів до менших і до маленьких осель.

З гордістю може споглядати людскість на розвиток літаків. Перед яких двайцяти літами осягнув був Блеріо рекорд, перелетівши канал Ля Манш, тепер пасажирські аеропляни курсують що днини поміж більшими містами, а лети Париж-Токіо не належать уже до надзвичайних подій. І не можна вже називати фантазією проектів будови величезних літаків, що будуть перелітати в одній лише добі Атлантійський Океан та містити в собі вигідні каюти для пасажирів, салі, читальні, реставрації. В останнім часі видумано в Америці особливіший гідропляи, званий „Гляйдером" *), що тріпає крилами в повітрі, але не здіймається в гору, лише совгається зі скорістю 45 км. на годину по поверхні рік, каналів, озер та найплитших вод.

Вертаючи до рекорду скорости, мусимо зазначити, що новочасна техніка перевищила всіх природних конкурентів бігу: найбистрішого коня, швидкого струса та високолітаючого орла, а гарматний шрапнель летить кілька разів швидше від голосу так, що шрапнель вже поцілив у предмет, аж потім за 3 або 4 секунди надбігає гук з вісткою, що стріляють. Одначе згадані рекорди скорости є нічим у порівнанні з тими, що їх стрічаємо у природі. І так земля в річнім обігу довкруги сонця робить трицять кільометрів на секунду, отже 240 разів більше від найшвидшого літака, а всі майже видимі зорі мчаться, як це дослідили астрономи, зі шаленою скорістю 750 км. на секунду. За те филі світла та радіотелеграфії женуть зі скорістю 306.000 км. на секунду.

Іншого роду рекордом є здобуття мікрокозму, себто проникнення нутра атомів. Що матерія складається з дрібоньких частинок або т. зв. атомів, вчили нас про те вже грецькі фільософи н. пр. Демокріт 400 літ пер. Хр. Дуже докладне сформулування одержала теорія атомів у 19. столітті, коли сконстатовано, що хемічні сполуки та первні складаються з молекулів, а молекули з атомів. Хоч які маленькі та невидимі для ока є молекули, то таки вдалося їх порахувати і зважити. Н. пр. в 1 цм.^{3} газу при 0° і при атмосферичнім тисненню є приблизно 27 триліонів молекулів, — а в 1 грамі водня находимо яких 600.000 триліонів атомів або 300.000 триліонів молекулів. Такі великі числа годі собі представити. Погляньмо на зорі, що іскряться у гарну погідну ніч на шафіровім небі! Колиб на кожній з них жило стільки людей, що на землі, то ще далеко було би до триліона. А прецінь всіх видимих зір є 35 міліонів. Відповідно до такого великого числа молекулів в 1 cm^3 величина одного молекула є безмежно маленька, н. пр. промір молекула водня виносить 0·4 міліонових частей міліметра. Колиб ми положили ті молекули один біля другого, то вони вкрили би невеликий стіл, але положені один за другим опоясали би рівник землі 200 разів. Одначе не досить того. Досліди, зроблені на переломі 19. і 20 століття, виказали, що атоми складаються ще з менших частиць. Їх назвали **е л е к т р о н а м и**; кожна з них є відємно електрична і має масу 1830 разів меншу від маси найлекшого зі всіх атомів, а саме атому водня. Завдяки дослідам англійця Rutherford-а, данця Bohr-а та цілої плеяди інших учених знаємо, що атом є немов плянетарним укладом; у ньому кружать електрони довкруги додатно-електричного ядра, немов планети довкруги сонця. Від скількости електронів в атомі залежить якість атому т. зн. залежить, чи це атом водня, чи кисня чи якогось металю. Само ядро має в промірі заледви міліонову, а що найбільше стотисячну часть мілімікрону[1]) і складається з додатноелектричних протонів. У звичайному атомі є стільки протонів, що й електронів. Н. пр. атом водня має 1 протон і 1 електрон, атом гелю 4 протони і 4 електрони і т. д.

Передтечами цих поглядів на будову атомів були відкриття промінів Рентгена та відкриття радіоактивних субстанцій, а передовсім раду, доконане Марією і Петром Curie перед двайцятьмаома літами. Показалося, що рад та деякі первні виділюють із себе проміні всякого роду та тепло, а заразом розпадаються на простіші первні з меншими атомами. Тут маємо не лише далекосяглий факт переміни первнів н. пр. рад переміняється остаточно в олово, — але також виділювання величезних засобів енергії з нутра атомів. На основі теорії Айнштайна обраховано, що 1 гр довільної субстанції містить в собі таку саму скількість енергії, яка виділюється у виді тепла при спаленні 3000 тон вугля. 1 гр раду, перемінившись вповні в олово, виділює із себе самочинно енергію, що відповідає 460 кг вугля. Це вправді значно менше, але всеж таки богато; але ціла біда в тім, що необхідно ждати аж 1700 літ, заки половина раду підляже цій переміні. І тепер працюють фізики та хеміки над тим, чи не можна би прискорити цього процесу, чи не удалось би перепровадити переміни інших первнів та викресати з атомів енергію, зачаровану в їх нутрі. І дійсно з культурного світа надходять вісти, що Rutherford-ові, Petterson-ові та Kirsch-ові повелося розторошити атоми богатьох первнів н. пр. азоту, сірки, магну, крему, вугля при чім повставали атоми водня та гелю.

Одначе на разі не одержано ще енергії, що може виділитися при таких перемінах. Міжтим необхідно людям шукати за новими джерелами енергії. Це є категоричний імператив з уваги на грозу перелюднення землі. Згідно з обчисленням за 100 літ буде на землі 5.000 міліонів людей, а поля, пригожого під управу, не буде навіть гектара на голову. Почнеться ще гірша боротьба за кождий кусень хліба, як тепер. Одинокою радою на це є розвинути науку та техніку так, щоби 100-кратно піднесла врожай землі, дала спосіб черпати обильно азот з повітря та лучити його з іншими первнями у поживні сполуки та використовувати всі можливі джерела енергії, між іншими сонішних промінів, повітря та морської води. Можливість добування енергії з нутра атомів може мати, як бачимо, величезне економічне значіння. Але на разі лежить це ще у сфері фантазії, хоч здійснення її мабуть і не таке далеке. Необхідно лише працювати та досліджувати, а тоді життя стане лекшим та кращим.

Повище доторкнулись ми лише деяких винаходів та дослідів, а всеж таки і вони дають нам змогу пізнати велич розвитку фізики та техніки в інших народів. З наших людей, на жаль, лише одиниці докинули свою частку до тієї вселюдської скарбниці. Зовнішні політичні обставини можуть нас лише в части оправдати тому, що і в західній та середущій Европі були так. ж часи руїни, воєн та революцій, а не зважаючи на те, знайшлися там люде, що двигали культуру вперед. Згадаймо хочби Кеплера та Ґалілея, котрих діяльність припала на час 30-літньої війни; Ляпляса і Вольту, що працювали в часах наполеонських воєн. Ті мужі, як також й інші мали богато зовнішніх перешкод, але поборювали їх завдяки тому, що зосереджували свою увагу на один предмет.

І нам треба так поступати. Необхідно виховувати спеціялістів в ділянці стислих наук, а почати це можна вже в середній школі, виділюючи молодь, що має хист і охоту до них, бодай в окремі математично-фізичні кляси, коли не окремі гімназії і почасти посилаючи її до технічних відділів промислової школи. Молодь, що буде так підготована, зможе творити цінности, що заважать на долі нашого народу, а може і цілої людськости. Мусимо погодитися з тим, що до розвитку нації не вистарчає сама поезія та історія, але необхідне також плекання математики, фізики, хемії та техніки т. є. наук, що дають новітним націям боєву силу та зброю в обороні рідного краю. З цеї факту необхідно добути відповідні висновки.

Д-р Р. Цегельський

---

*) Англ. *glide* (гляйд) = совгатися, сунатися.

[1]) Мілімікрон є це одна міліонова части на міліметра

Несміливий крок.

Новий обіжник міністра освіти.

Міністер освіти Добруцький видав 12. ц. м. до Ч. 2334/27 такий обіжник в справі мови урядування в школах, державних захоронках, публичних всенародніх школах, як також у приватних школах і захоронках. Подаємо повний текст нового міністерського обіжника:

В справі мови урядування в підчинених міністрові релігійних віроісповідань і публичної освіти державних загальноосвітніх середніх школах, учительських і захоронкових семинарях, професійних школах, захоронках, всенародніх публичних школах, як також у приватних школах і захоронках — зарядкую ось що:

1) Державні загально-освітні середні школи, учительські і захоронкові семинарі, професійні школи та публичні всенародні школи і державні захоронки ведуть всі шкільні акти і кореспонденції, як також видають свідоцтва і всякого рода посвідки в державній мові.

Мовою нарад Педагогічних Рад і всяких шкільних конференцій, як також мовою написів і оголошень як внутрі, так і назовні шкільних будинків є державна мова.

2) В державних школах і захоронках та в публичних всенародніх школах, в яких мовою навчання є недержавна мова, установляється такі винятки від принципу, висловленого в уступі 1:

а) написи і всякого роду оголошення внутрі і назовні шкільних будинків мають (*powinny*) нижче або по правій стороні тексту в державній мові також текст в недержавній мові навчання.

б) Всякі шкільні акти мають бути ведені в двох мовах, себ-то в державній мові і у мові навчання.

Те саме відноситься до урядових подів години.

в) На домагання родичів або правних опікунів свідоцтва і шкільні повідомлення будуть видавані на формулярах, що поруч тексту в державній мові мають текст у недержавній мові навчання з правої сторони і виповнені в обох мовах. Про ту можливість мають учителі у відповідному часі і в належний спосіб поінформувати родичів або правних опікунів дітей.

г) На подання і письма, внесені в недержавній мові навчання, дирекції (управи шкіл) відповідають у мові подання (письма).

ґ) На засіданнях Педагогічних Рад й інших шкільних конференціях вільно користуватися (*używać*) недержавною мовою навчання і в тій мові будуть протоколовані промови.

3) В школах і державних захоронках, як також у публичних всенародніх школах, у яких поруч державної мови навчання є також недержавна, обовязують постанови уст. 1. зі змінами, передбаченими в уступі 2. в точках а), в), г) і ґ).

4) Державні школи і захоронки, як також публичні всенародні школи користуються печатками, знаками (*godła*) і красками, приписаними для державних властей 3 рядів.

У випадках, передбачених в уступі 2, в точках в) і г) будуть уживані печатки, що поруч тексту в державній мові мають теж текст у мові навчання.

5) Істнуючі згідно з обовязуючими правними приписами приватні школи і захоронки з недержавною мовою навчання у внутрішній праці, у всяких внутрішніх і зовнішніх написах, при веденні актів та кореспонденції з родичами учнів й іншими приватними фізичними й правними особами — згідно з постановою арт. 110 конституції — можуть уживати мови навчання даної школи (захоронки).

На випадок внесення подання в справі уділення права прилюдности приватній школі з недержавною мовою навчання, уділення того права узалежнюється між іншим також від зобовязання особи чи інституції, яка удержує дану школу, що на випадок одержання права прилюдности видавані тою школою свідоцтва поруч тексту в мові навчання матимуть також текст у державній мові.

Міністер: *Д-р Добруцький* вр.

Обіжник нового міністра освіти є несміливим кроком, дрібним ухилом чисто формального характеру від шкільно-політичної лінії, веденої досі грабщиною, пропущенною й „ідеольогічно" підчиненою їй шкільною адміністрацією. У відношенні до шкільництва на українській національній території, то школи, які безправно (чи то на основі указів громадських комісарів або із „байратів", чи то у висліді старостинсько-інспекторського „плебісциту") перемінено на польські (перенесено на польську мову навчання) урядують внутрі і назовні виключно по польськи. Т. зв. утраквістичні школи (себ-то школи теж безправно спольонізовані під фірмою двомовности) можуть уживати двомовних написів внутрі і назовні, видавати двомовні свідоцтва на домагання родичів, відповідати в „недержавній мові" на письма і подання, внесені в тій мові та користуватися рідною мовою на засіданнях Педаг. Рад і шкільних конференцій. Третю позицію займають ті нечисленні школи на українській національній території, в яких іще збереглася українська мова навчання. До „привілеїв", які випали на долю „утраквістичних" шкіл тут іще додано ведення шкільних актів у двох мовах з подією години, а також дозвіл у зносинах зі сторонами (точки в) і г) користуватися двомовною печаткою.

Вкінці четверту позицію займають приватні школи з „недержавною мовою" навчання. Все урядування, внутрішнє і зовнішнє, можуть вони вести в рідній мові за винятком свідоцтв, які мусять бути двомовні (українсько-польські в противенстві до польсько-українських в школах українських й „утраквістичних"), якщо школа рефлектує на право прилюдности. У відношенні до приватних шкіл в и разно не зазначено, якою мовою користуються вони у зносинах зі шкільною, взагалі державною владою. Одначе посередньо виходить з цього обіжника, що вони мають право в зносинах зі шкільною владою користуватися українською мовою. Бо коли ті школи є підчинені міністерству освіти, себ-то коли є складовою частиною шкільної сітки в Польщі, а у внутрішній праці можуть уживати рідної мови, то ясно, що можуть тією мовою користуватися і в зносинах зі шкільною адміністрацією. З другого боку шкільна влада у відношенні до приватних шкіл є тільки виконуючою наглядь правною установою, а в зносинах з такими установами управи приватних шкіл можуть уживати рідної мови. Вкінці одною з головних передумов одержання права прилюдности є видавання приватними школами з „недержавною мовою" навчання двомовних (українсько-польських) свідоцтв. На кореспонденцію зі шкільною адміністрацією в „державній мові" в обіжнику не покладено ніякого натиску.

Як ми вже зазначили, ці „уступки", з приводу яких польська канібалістична преса зняла такий гомінкий і тривожний крик, є чисто формального характеру. В суть поневоленого і розтороченого українського шкільництва п. міністр не входить. А його сутність уам'столюється не в дрібних ухилах від всепольської інтерпретації закону-указу з 31. липня 1924, тільки в знищенні шкільництва й обсадженні його чужинним (польським) елементом, який остає під командою Прушинського. Хто на шкільних конференціях чи на нарадах Педаг. Рад буде промовляти в „недержавній мові" навчання, коли українське учительство в більшости прогнано з української території?

До змісту „концесійно-санаційного" обіжника мін. Добруцького повернемо ще при найближчій нагоді.

Вибори до громадських рад.

Обіжник мін. Складковського в справі виборів до міських і сільських громадських рад у Сх. Галичині.

Варшава, 26. квітня 1927.

Міністер внутрішніх справ Складковський підписав учора розпорядок про переведення виборів до міських і сільських громадських рад на терені львівського, станиславівського і тернопільського воєвідства — крім Львова. Ці вибори мають відбутися в найкоротшому часі на основі т. зв. загального громадського закону з 12. серпня 1866 і пізніших включно з розпорядком польської ліквідаційної комісії з 23. листопада 1918, який поширює виборче право до громадських і міських рад шляхом створення четвертої виборчої курії. Міністерство внутрішніх справ розіслало ще вчора дотичний розпорядок східно-галицьким воєвідствам з тим, що вони мають його негайно виконати.

Таким чином вибори у Східній Галичині з вимкою Львова, щодо якого не вирішено ще нічого, відбудуться в найближчих тижнях.

Вибори в Австрії.

Зріст соціялістичних голосів.

Відень, 25. квітня 1927.

Вибори до Нац. Ради, краєвих соймів і громадських рад деяких більших міст відбулися спокійно при величезному заінтересуванні виборців. Вислід виборів такий, що соціяльні демократи здобули три нові мандати до Нац. Ради, яка матиме тепер такий склад: 94 мандати — міщанські партії, 71 — соціялдемократи. Отже в основі уклад сил лишається той самий, що досі. Таким чином чутки про намір канцлера Зайпеля уступити лишені всякої основи. Уряд подасться тільки формально до димісії, яка не матиме ніякого політичного значіння. Дотеперішня коаліційна система т. зв. міщанських партій: християнських суспільників, нім. націоналів і сільського союзу буде вдержана і на дальше. — З трьох нових соціялістичних мандатів два припадає на місто Відень, який вибрав на всіх 45 послів 30 соціялдемократів. Комуністичні листи соромно провалилися, стягнувши на себе смішно дрібну скількість голосів.

Хто міг би бути наслідником Зайпеля?

Відень, 26. квітня 1927.

Загально думають, що кабітет Зайпеля з трудом зможе дальше вдержатися при владі. Сподіються коаліції міщанських партій з соц. демократією. Серед евент. наслідників о. Зайпеля називають передовсім бувш. мін. скарбу Гіртлера. В звязи з цим уступив би також зі свого становища през. австрійської республіки Гайніш.

Злучені Держави піддержуватимуть Китай.

Льондон, 26. квітня 1927.

На банкеті преси у Ню Йорку президент Куліндж сказав м. і., що Злучені Держави відчувають велику симпатію для Китаю і піддержуватимуть його справедливі змагання для здобуття національної єдности. Американські сухопутні і морські війська вислано до Китаю без агресивних плянів. Метою висилки військ була лише охорона американських горожан перед насильствами і грабіжами.

Потонуло 2000 вояків.

Льондон, 26. квітня 1927.

Із Шангаю повідомляють: Два кораблі, які тягнули 12 великих галер, що перевозили північні війська на південний беріг ріки Янґ-Це, затопила біля Нанкіну артилерія національних укріплень. При цьому потонули дві тисячі вояків.

Югославянсько-турецький пакт?

Білгород, 26. квітня 1927.

В політичних колах зачувати, що Югославія звернулася до Туреччини з предложенням співділати на випадок італійсько-болгарського наступу. В Софії викликала занепокоєння вістка про переговори в справі заключення югославянсько-турецького пакту.

Криваві заворушення в Персії.

Льондон, 26. квітня 1926.

З Тегерану повідомляють, що в Персії між духовниками й урядом прийшло до заворушень на релігійному тлі. У столиці й інших містах товпа заатакувала поліцію. У Шірас було 1. убитих, богато ранених. Заряджено військове поготівля.

Артилерійський арсенал вилетів у повітря.

Париж, 26. квітня 1927.

У Довіль вилетів у повітря артилерійський арсенал. Вибух був такий сильний, що кільканадцять домів у сусідстві завалилося. В околиці вибух заподіяв велике знищення. Втрати в людях невеликі. Вбитих є кількох людей, кільканадцять ранених.

Шість міст під водою.

Льондон, 26. квітня 1927.

Із Ню Йорку повідомляють, що вилив ріки Місісіпі тріває дальше. Згинуло 600 людей. Вчора вечером вода знову залила 6 міст, у цьому Еркензов Сіти (*Arcansas City*), де вода сягає до 6 стіп високо. Поміри виказали, що біля міста Мемфіс переливає 2 міліони кубічних стіп води на годину, себто десять разів більше як нормально.

В 1926 році — 86 смертних присудів.

Варшава, 26. квітня 1926.

Міністерство справедливости виробило статистику смертних присудів, виданих у Польщі в 1926 році. В тому часі засуджено на смерть 86 осіб, з того 27 звичайним поступованням і 61 наглими судами.

Зі спорту.

Неділя: Лехія–Україна 6 : 1 (3 : 1).
Понеділок: Лехія–Україна 6 : 2 (2 : 1).

Цифровий вислід цих змагань говорить сам за себе. Україна ще раз розчарувала своїх численних прихильників, кваліфікуючись своїм знанням і вишколенням до ряду слабших, Б-класових дружин у Львові. Цього факту не змінять ніякі оправдування чи зваловування вини на непригожі „обставини", що чомусь постійно звертаються проти української дружини, а не проти її противника... З цього факту управа України повинна витягнути відповідні консеквенції, аби більше не наражувати української публики на болючі розчарування, а українського спорту на компромітацію. Докладніше про ці змагання завтра.

Зїзд Рад СРСР.

Чубар про „відокремлення" України.

Дня 19. квітня відкрито в Москві Всесоюзний Зїзд Рад. Звіт з діяльности союзного уряду здавав голова Риков. В дискусії над тим звітом забрав слово і голова уряду УСРР. Чубар. У своїй промові сказав він між іншим таке: „Останні відомости доводять, що за кордоном провадиться підготування до всяких нових авантюр. Дехто силкується будувати політику, спрямовану на те, щоби Радянську Україну відірвати від Радянського Союзу, щоби на Радянській Україні створити обставини, які дозволилиб втручатися в життя трудящих країни так, як вони вже хижакам світового капіталізму, які втручаються зараз в життя китайського народу. Є певні документи про те, що провадяться переговори, відпускаються гроші на всякі авантюрницькі виступи на Україні. На що вони розраховують? Вони розраховують на можливість господарських труднощів Рад. Союзу. Робітники і селяни України через всеукраїнський Зїзд Рад рішуче заявили: Даремні сподівання світової буржуазії на те, що в нас найдуться шпилини, щоб розколоти СРСР. Не буде цього!... У нас на Україні особливо відчувається натиск з боку авантурників на ділянці розпалювання всілякої національної ворожнечі... Не зважаючи на контрубатость, не зважаючи на окремі огріхи, хиби, які неминучі в такій великій справі, переведення національної політики не дає й не дасть тої поживи нашим ворогам, на яку вони чигають, яку вони збираються використати, щоб змішити свої позиції... Наші вороги, що збираються підкопуватися під радянську владу робітників і селян, покладають надії на можливі господарчі труднощі. Я гадаю, що той відбудовний період, який ми покінчили, показав, що господарчі труднощі, хоч які вони булиб великі, вже не відкидатимуть до ворожого табору тих, хто пішов пліч-опліч з робітниками й селянами СРСР. Ми маємо на своїм боці величезну більшість трудової інтелігенції, ми маємо не десятки а тисячі чесних техніків, інженерів, агрономів, учених і т. д. що допомагають робітникам і селянам розвязати господарство".

✝

МАРКО ЧЕРЕМШИНА

(Д-р Іван Семанюк)

талановитий український письменник, помер дня 25. квітня ц. р. в домі своєї старенької матері в Кобаках. Похорони в середу, дня 27. квітня в 4-ій год. попол. у Снятині. В. Й. П.!

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·93 і пів до 8·94, канадійський долар 8·89—8·90. Банк Польський платна за долара у готівці 8·90, Ню Йорк 8·91, англійський фунт 43·33, швайцарські франки 171·69, французькі франки 34·90, італійські ліри 47·90, голяндські гульдени 356·95, австрійські шілінги 125·49, чеські корони 26·44, німецькі марки 211·15, данцігські гульдени 172·90.

Збіжжя.

Пшениця двірська 56·75—57·25, пшениця селянська 53·50—54·50, жито гал. 42·50—43·00, ячмінь броварний 41·00—42·00, ячмінь на мливо 31·50—32·50, ячмінь пастівний 28·75—29·75, овес 34·00—35·00, кукурудза румунська 27·00—28·00, бараболя пром. 6·50—7·00, бараболя до їди 8·75—9·25, фасоля біла 39·00—41·00, фасоля кольорова 32·00—34·00, фасоля краса 45·50—47·50, горох Віктора 65·00—75·00, горох полевий 42·00—44·00, біб 33·00—34·00, вика 31·00—33·00, сіно пресоване 7·50—8·50, солома пресована 4·25—4·75, гречка 44·00—45·00, льон 71·50—73·50, лубін синій 25—26, ріпак 72·00—75·00, грисик кукурудз. 53·50—55·50, мука кукурудзяна 33·00—34·00, отруби житні 18·00—80, отруби пшеничні 27·00—27·50, крупи гречані 54·00—56·00, пшоно 75·00—77·00, крупи ячмінні 40·00—42·00, пенцак 52·50—55·50, макухи льняні 41·75—42·75, макухи конопляні 22·50—23·50, конюшина червона 340·00—360·00, мак сивий 105·00—115·00, мішки нетто 1·70, мішки ужиавні добрі (за штуку) 1·00 зол.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла" сконфісковано одно місце передової статті п. з. „У Свято Свят", одну стрічку відозви „Рідної Школи" та кінець малого фейлетону. Це 37-а чергова конфіската нашого часопису в цьому році.

— **Ревізії.** Львівська „Рада" інформує, що поліція перевела 20. IV. ревізію в льокалі б. Народньої Організації Українців м. Львова, в приватному помешканні її секретаря п. Левківського і в урядуючого тоді заступника голови тієї організації п. Льва Петрушевича. Крім того візвала того останнього для переслухання і закомунікування йому, що дальшу діяльність тієї організації заборонює. За мотив розв'язання мала подати нібито протидержавну діяльність організації, але в чім вона виявлялася, того не зазначила.

— **Процес в Кракові.** Вісти, подані польськими газетами, що великий український процес в Кракові відбудеться в половині мая ц. р., неправдиві. Як нас інформують з компетентного джерела, щойно коло 20. травня буде виготовлений акт обвинувачення і тоді вирішиться речинець розправи.

— **Союз діячів українського театрального мистецтва** відбув у пятницю 22. IV. ц. р. чергові загальні збори під проводом п. Блавацького. Зі звіту довідуємося, що Союз зібрав у минулому році на фонд будови „Дому Актора" понад 1.400 зол., переховувані на щадничій книжочці в Т-ві „Дністер". До ведення дальшої акції в справі „Дому Актора" вибрано спеціяльну комісію, зложену з 5 осіб під проводом кождочасного голови Союзу. Цілою акцією в справоздавчому році керував театр Союзу, який протягом 8 місяців дав 240 вистав, майже виключно пропагандового типу, по малих містечках і більших селах, попереджуваних пояснюючим рефератом управителя театру п. А. Будзиновського. В більших містах давав театр Союзу вистави найновітнішого репертуару. Виставою оперети „Графиня Маріца" закінчив театр свою діяльність, працаний всюди з жалем, якого відгуки проявлялися в рецензіях, передаваних до українських, а навіть польських часописів, повних похвал для театру Союзу. На найблизший рік має нова головна рада Союзу перевести реєстрацію всіх дійсних артистів українських сцен та скваліфікувати як артистів, так і поодинокі українські театри, щоб по можности усунути українську сцену від баласту непожаданих елементів. Нова рада має також постаратися про права центральної фахової, акторської організації, щоб тим способом запевнити працьовникам сцени вплив на роздавання концесій та на правильне поступовання концесіонарів і політичних органів при уділюванні дозволів на гру відобетних концесією труп. Вибором нової головної ради збори закінчилися.

— **Іспити зрілости в учительських семинаріях.** Речинець устних іспитів зрілости в державних і приватних учит. семинаріях устійнено так: 9. травня — держ. жіночі у Львові II. і в Станиславові; 16. травня — в держ. мужеських у Чорткові, Львові, Самборі і в Тернополі і в держ. жіночих у Коломиї, Львові I. і Перемишлі I; 18. травня — на держ. учит. курсах у Львові; 19. травня — в прив. жін. в Чорткові; 23. травня — в держ. мужеських у Ряшеві і в Станиславові, в держ. жін. у Перемишлі II. і в держ. коедукац. у Заліщиках; 27. травня — в держ. жін. у Бережанах і в прив. муж. у Перемишлі; 30. травня — в держ. жін. у Львові III., в прив. жін. українській у Самборі; 2. червня — в прив. коедукац. у Золочеві; 7. червня — в приватних українських жіночих у Коломиї, у Львові УПТ. і в Станиславові; 8. червня — в держ. муж. у Сокалі, в прив. жін. польській у Сяноці і в прив. жін. українській у Яворові; 13. червня — в прив. жін. українській у Дрогобичі; 17. червня — в прив. жін. СС. Василіянок у Львові; 20. червня — в прив. жін. у Бродах; 25. червня — в прив. українській жін. у Стрию; 27. червня — в прив. жіночій у Сокалі.

— **Відзначення польського православія.** Варшавський православний митрополит Діонисій, що перебуває тепер з цілою делегацією „автокефальної православної церкви в Польщі" у Константинополі, дістав від патріярха Василя III. титул „*Vere Beatitude*", що прислугував досі патріярхам сербському і румунському. При нагоді передачі цього титулу промовляв митр. Діонисій по... польськи, а патріярх Василь III. по грецьки.

— **Печиво подорожіло.** Львівський магістрат затвердив нові, значно підвищені ціни на печиво, йдучи остак на руку львівським пекарям, що проголосили були кількаденний страйк і не випікали ні хліба ні булок. Відтепер коштує 60-проц. хліб не 64, а 69 сотиків (підвишка виносить 5 сот. на 1 кг.); хліб житній скочив з 38 на 45 сот., булка з 5 на 5½, у пекарні, а на 6 у склепі. Пекарі приняли, очевидно, дуже радо цю підвишку, а широкі маси населення мовчать. Слід зазначити, що проти тої підвишки виступило було воєвідство, але це, як бачимо, не здалося на ніщо.

— **Тайний дім розпусти.** Львівська санітарна поліція впала на слід тайного дому розпусти при вул. Казимирівській ч. 21. В хвилі, коли поліція ввійшла до цього льокалю, застала там кілька любовних пар. Господиню арештовано та „сальони" опечатано. В останньому часі викрито у Львові кілька таких дискретних помешкань, де сходилися любовні пари. Такий-же дискретний дім викрито недавно в Станиславові.

— **„Чудотворний лікар".** По наших селах грасують від давна всякі чудотворці від обманства та видурювання грошей у селян. Ось недавно прибув до села Репехів, бобрецького повіту, якийсь елеґантний панок, що представив себе війтові за лікаря, а до того за такого лікаря, що вилічує радикально і за одним махом усі недуги. В селі була одна дівчинка, недужа на падачку. Мати хорої, дізнавшись про всемогучого лікаря, зараз-же запросила його до донечки. „Лікар" казав собі дати гроші в долярах, які доконечні для лікування. Дістав їх на руку 31 долярів. Вивів дівчину з мамою в поле, зробив дівчині бандаж на руці — в ньому мали найти сховок і доставлені доляри — роздусив над головою недужої три сирі яйця і сказав, що вже вилічив. Так вилікововав він і інших селян. По розібранні бандажу показалося, що долярів у них не було. Всі вони прилипли до „чудотворця", який щез як камфора. Очевидно, що за кожне лікування взяв він крім долярів, які до него прилипли, ще й солений гонорар. Подаємо це до відома наших читачів і апелюємо до них, щоби перестерігали наших селян перед того тоду „чудотворними" обманцями.

— **Жертви мистецтва.** Німецька преса повторює із подивом факт, що перед льондонськими театрами перед премієрою вистоюють постійно довгими годинами люди, які ждуть на відчинену касу, щоб купити собі дешевші білети. Білети на вищі поверхи не продаються раніше, тільки в день вистави: на годину перед нею. З нагоди нової премієри в „Друрі Лейн" театрі пишуть, що були аматори театру, які прийшли перед касу ще попереднього дня в 7-ій годині, себто прождали там 25 годин, щоб тільки купити білет на премієру. Була між ними жінка, яка від 30 років не опускає ніякої премієри (правда: більш як три рази в рік не грають у цьому театрі нової песи!) і завсіди приходить перша. Цим разом один мурин з півд. Африки, сам актор, випередив її на кілька хвилин, прийшовши з кріслом, щоб заняти перше місце в черзі. За ними стояли три дами з Плімут, які приїхали на премієру, ясно, з кріслом (складаним) і харчами. Таких осіб, що ждали кільканацять годин на цей „дешевий" білет (куплений за таку дорогу ціну!), було понад сто. Менше-більше таку саму жертву для театрального мистецтва приносили завсіди в Росії і на Вел. Україні ті, що не могли купити собі дорогих білетів. Автор цієї новинки, маючи в Києві в рр. 1917/18 безмежно богато часу, а менше гроша, весь театральний сезон зимовий простоював у „хвості", Соловцовського театру від год. 8-ої рано, щоб десь в год. 2-гій купити кілька білетів для знайомих. Були там завсіди люди, які приходили під театр ще досвіта. А треба додати, що так було не тільки на премієрах, але й на кожній виставі, яка звичайно була випродана першого дня, коли тільки була обявлена. Коли ми діждемось такого передтеатрального видовища в Галичині?

— **Світова всячина.** Болгарський сойм закритий — нові вибори відбудуться дня 29. травня. — Президент ЧСР. Масарик в повороті з Палестини виїхав з Олександрії до Греції. — Число безробітних у Німеччині зменшилося за останній тиждень о 2500. — В Англії дозволено жінкам бути пільотами на приватних аеропланах. — В минулому році згинуло в Англії 4886 осіб, а ранено 53.888 наслідком автомобілевих і інших катастроф по дорогах. — 5,330.000 незамужних жінок у віці від 20—45 року начислює згідно з останньою статистикою Німеччина.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. I. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

† **Ольга Процик**

учениця ґимназіяльна,

донька гр.-кат. пароха в Грималові, по довгій недузі, принявши Найсв. Тайни, упокоїлася в Бозі дня 13. березня ц. р. в 19. році життя.

Похорони відбулися дня 15. березня в Грималові.

Знакомих проситься о молитву за упокій її душі.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Нового Театру.

Холм:
28. IV. Запорожець за Дунаєм.
Райовец:
29. IV. Барон Кіммель.
30. IV. Ніч під Івана Купала. 1818 4-?

Товариші перемиської української ґимназії з 1907 р. і 20-літний поматуральний зїзд відбудеться в Перемишлі 7. червня 1927. Зголошуйтеся до тов. Антона Прокопа, канд. адв. Перемишль, канцелярія адв. д-ра Черлюнчакевича. — *С. Карпяк, А. Прокіп.* 1674 5—7

Кружок „Р. Ш." у Старому Самборі подає до заг. відома виказ громад які зложили коляду на „Р. Ш." 1927 р. в зол.: 1) Старий Самбір 150·—, 2) Кобло Старе 58·50, 3) Мшанець 56·10, 4) Стрілки 40·—, 5) Галівка 35·—, 6) Терпшів 32·90, 7) Стрільбичі 20·—, 8) Спас 15·— 9) Бусовиско 14·—, 10) Росохи 13·60, 11) Сушиця Мала 10·—, 12) Воля Коблянська 10·—, 13) Городовичі 10·—, 14) Тисовиця 8·31, 15) Волошинова 8·72, 16) Линина Мала 6·50, 17) Топільниця 5·—, 18) Сушиця Рикова 5·—, 19) Головецько Дол. 4·88, 20) Созань 4·25, 21) Линина Вел. 3·60, разом 510·65. — *Старшина Кружка „Р. Ш."* 1—1

Безплатний підготовлюючий курс до вступного іспиту до I. кл. гімназ. уладжує Кружок „Рідної Школи" в Яворові від 2. травня. Зголошуватись в канцелярії „Рідної Школи" (гімназія). 1—2

Виділ філії „Просвіти" і кружок УПТ. в Теребовлі оголошують конкурс на посаду сталого урядовця обох товариств. Вимагається бодай нижче середнє образування, курс освітній або дволітня практика при інституціях освітньо-шкільних. Подання слати до 20. V. 1927 до виділу філії „Просвіти" в Теребовлі. Умова на місци. 2024 1—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.